

Asya Studies

Akademik Sosyal Araştırmalar / Academic Social Studies

Year: 10, Number: 36, p. 53-78, Summer 2026

Erken Çocukluk Döneminde Mahremiyet Bilinci: Çocuk Hikâyelerine Sosyal Hizmet Perspektifinden Bir Bakış

Privacy Consciousness in Early Childhood: A Look at Children's Stories from a Social Service Perspective

ISSN: 2602-2877 / E-ISSN: 2602-263X

Araştırma Makalesi
Research Article

Makale Geliş Tarihi
Article Arrival Date
29/09/2025

Makale Kabul Tarihi
Article Accepted Date
06/06/2026

Makale Yayın Tarihi
Article Publication Date
30/06/2026

Asya Studies

Doç. Dr. Çağla Girgin
Selçuk Üniversitesi, Beyşehir Ali Akkanat
Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Sosyal
Hizmet Bölümü
caglagirgin@selcuk.edu.tr

ORCID:
<https://orcid.org/0000-0001-8440-6320>

Hatice Parla
Selçuk Üniversitesi, Beyşehir Ali Akkanat
Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Sosyal
Hizmet Bölümü
haticeparla56@gmail.com
ORCID:
<https://orcid.org/0009-0009-1135-0819>

Öz

Mahremiyet, yalnızca bireyin kişisel alanının korunmasını değil aynı zamanda fiziksel ve duygusal sınırlarının gözetilmesini ve başkalarının sınırlarına saygı gösterilmesini içeren çok boyutlu bir kavramdır. Özellikle erken çocukluk döneminde bu bilincin kazandırılması, çocuğun sağlıklı psiko-sosyal gelişimi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, ailelerin ve eğitimcilerin başvurduğu önemli araçlardan biri de resimli çocuk kitaplarıdır. Bu çalışma, Türkiye’de yayımlanmış ve 0-6 yaş grubuna yönelik hazırlanmış resimli çocuk kitaplarında mahremiyet kavramının nasıl ele alındığını sosyal hizmet perspektifiyle incelemeyi amaçlamaktadır. Nitel araştırma deseni yürütülen çalışmada literatür ve ilgili akademik kaynaklar doğrultusunda oluşturulan değerlendirme kriterleri temel alınarak seçilen 21 kitap içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bulgular, incelenen kitapların mahremiyet bilinci kazandırma açısından çeşitli temaları (bedensel sınırlar, hayır diyebilme, güven ilişkileri vb.) içerdiğini; ancak bu temaların işleniş düzeylerinin ve kapsamlarının farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, erken çocukluk döneminde mahremiyet eğitimi sürecinde resimli çocuk kitaplarının pedagojik bir araç olarak etkin şekilde kullanılabileceği vurgulanmaktadır. Ayrıca dijital mahremiyetin çocuk edebiyatında daha görünür hale getirilmesine yönelik içeriklerin geliştirilmesi gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Resimli Çocuk Kitapları, Sosyal Hizmet Perspektifi, Mahremiyet Eğitimi, Erken Çocukluk, İçerik Analizi

Abstract

Privacy is a multidimensional concept that encompasses not only the protection of personal space but also the recognition of physical and emotional boundaries and the respect for others' limits. Instilling privacy awareness during early childhood is crucial for healthy psychosocial development. In this context, one of the key tools utilized by families and educators is picture books. This study aims to examine how the concept of privacy is addressed in picture books published in Türkiye for children aged 0-6, from a social work perspective. Adopting a qualitative research design, 21 picture books were selected and analyzed through content analysis based on evaluation criteria developed from a literature review and relevant academic sources. The findings reveal that the books incorporate various privacy-related themes (e.g., bodily boundaries, the ability to say no, trust-based relationships), although the depth and scope of these themes vary across the sample. The study concludes that picture books can serve as effective pedagogical tools in promoting privacy awareness during early childhood. Furthermore, it is recommended that issues related to digital privacy be made more visible within children's literature.

Keywords: Picture Books, Social Work Perspective, Privacy Education, Early Childhood, Content Analysis

Atf Bilgisi / Citation Information

Girgin, Ç. & Parla, H. (2026). Erken çocukluk döneminde mahremiyet bilinci: çocuk hikâyelerine sosyal hizmet perspektifinden bir bakış. *Asya Studies*, 10(36), 53-78.
<https://doi.org/10.31455/asya.1792430>

GİRİŞ

Dijitalleşmenin hızla yayılması, çocukların fiziksel ve sosyal sınırlarının bulanıklaşmasına neden olmakta; bu durum mahremiyet kavramını çocuk eğitimi açısından yeniden ele almayı gerekli kılmaktadır. Fakat mahremiyet kavramı, 21. yüzyılın yani enformasyon çağının bir sonucu olarak günlük yaşamın önemli bir gündem maddesi haline gelmiş görünse de, aslında geçmişten bu yana varlığı sürekli tartışılan bir konudur (Güven & Sülün, 2012). Mahremiyet, her medeniyette farklı şekillerde ortaya çıkan, sınırları kesin çizgilerle belirlenemeyen ve boşlukları bireyler tarafından doldurulan örtük bir kavramdır. Kişiye özgü olan bu alan, bireyin yalnızca kendisine ait olup, isteğe bağlı olarak ancak çok yakın çevresiyle paylaşılabilir (Şimşek, 2023). Başka bir tanıma göre mahremiyet; bireyin düşünceleri, bedeni ve kişisel verileri üzerinde denetim hakkına sahip olması, kendi evi olarak gördüğü mekânda yalnız kalabilmesi ve dışsal denetime maruz kalmaması şeklinde tanımlanabilir (Kılıç, 2024). Genel olarak mahremiyet kavramı ise, bireyin kendisine ait gördüğü, başkalarıyla paylaşmaktan kaçındığı, sır olarak değerlendirdiği, korunmasını istediği ve ihlal edilmesinden rahatsızlık duyduğu durumları ifade eder (Karakuzu, 2023). Çocuklara, erken çocukluk döneminden itibaren cinsel eğitimin bilimsel temellere dayalı, yaşa uygun, yargılayıcı olmayan ve eksiksiz bir biçimde aileler tarafından verilmesi, çocukların gelişimi açısından oldukça yararlıdır (Ünlüer & İnan, 2021). Çocuğun ilk sosyal çevresi olan aile, aynı zamanda mahremiyet eğitiminin başladığı ilk yerdir ve bu eğitimin temel sorumluları anne, baba ve diğer aile bireyleridir. Bebeğin mahremiyet sınırlarının korunması ise ona bakım veren ebeveynlerin görevidir (Budak, 2023).

Mahremiyet eğitimi verilirken pek çok materyalden yararlanılmaktadır. Bu eğitimin desteklenmesinde ise öne çıkan araçlardan biri, resimli çocuk hikâyeleridir. Resimli öykü kitapları; yazılı edebiyatla tanışmanın ilk adımını oluşturan, çocuğun gelişim özelliklerine uygun konu ve uzunlukta metinler ile bu metinlerle uyumlu görseller içeren, hem hayal gücünü besleyen hem de öğretici nitelikteki kitaplardır (Yazıcı, Yıldız & Durmuşoğlu, 2018). Çocuklara okunarak aktarılan, yeni bilgiler kazandıran, mevcut bilgilerini pekiştiren ve görsel açıdan dikkat çekici olan resimli çocuk kitaplarında temel unsur görsellerdir; metinler ise bu görselleri tamamlayan öğeler olarak değerlendirilir (Gönen vd., 2014). Bu nedenle, resimli çocuk kitaplarında görsel unsurlar çocukların dikkatini çekmede, anlam kurmada ve öğrenmeyi desteklemede belirleyici bir rol oynar. Bu çalışma, çocuklara yönelik mahremiyet eğitiminin desteklenmesinde kullanılan resimli çocuk hikâyelerini, belirlenen içeriksel kriterler doğrultusunda inceleyerek sosyal hizmet perspektifinden değerlendirmektedir.

Mahremiyet Kavramı

"Mahremiyet" kelimesi, köken olarak Arapçadan gelmekte olup "haram olma durumu" anlamına gelmektedir. Günümüzde ise bu kavram, bireyin fiziksel, duygusal ve sosyal değerlerinin gizliliğini ve korunmasını ifade etmektedir (Duygulu, 2019). Mahremiyet kavramı, tarihsel süreç boyunca çeşitli siyasal, sosyal ve ekonomik kuramlar çerçevesinde tartışılmıştır. Bu tartışmaların odak noktasında ise özellikle birey ile toplum arasındaki ilişki yer almaktadır (Akman & Övgün, 2022). Mahremiyet, insanın kendisiyle kurduğu ilişkiyi de şekillendirir. Bireyin kendisi için oluşturduğu mahrem alan, aynı zamanda onun özgürlük ve özerklik alanıdır. Her insan böyle bir alana ihtiyaç duyar ve bu alan kişiye "kendisi" olabilmek imkânı sunar (Fetullahoğlu, 2021). Bireylerin üç özel alan üzerinde hakları vardır ve bu hakların ihlal

edilmemesi gerekmektedir. Her birey, kendine ait alanlarda başkalarının mahremiyetine saygı göstererek özgürce tasarrufta bulunma hakkına sahip olmalıdır (Arık & Arık, 2020).

Mahremiyet, bireye ait olan ve korunması gereken özel bir alanı ifade eder. Bu kavram, doğuştan gelen evrensel bir olgu olup, her bireyde kendine ait olanı koruma yönünde doğal bir içgüdü bulunmaktadır (Güneş, 2017). Bu bağlamda mahremiyet; bireyin başkaları tarafından ne derece tanındığı ve bilindiği, fiziksel temas sınırları ile sosyal etkileşim düzeyiyle doğrudan ilişkilidir (Yüksel, 2003). Ancak mahremiyet kavramının farklı çağlarda çeşitli anlamlar taşıdığı görülmektedir. Belirsiz bir tanıma sahip olan mahremiyet algısı; kültürden kültüre, nesilden nesile ve coğrafyadan coğrafyaya olduğu gibi, zaman içinde de farklı şekillerde yorumlanmıştır (Karagülle, 2015). Mahremiyetle ilgili yapılan çeşitli tanımlardan da anlaşılacağı üzere, bu kavramı genel, evrensel ve sınırları net bir biçimde tanımlamak oldukça zordur. Zira toplumlar arasında görülen sosyokültürel yapı, coğrafi koşullar ve dini inançlar gibi etkenler, mahremiyetin içeriğini farklılaştırabilmektedir (Karlı & Aycan, 2020).

Mahremiyet Eğitimi

Okul öncesi dönem, çocukların birçok kritik beceriyi kazandığı ve aynı zamanda mahremiyet algısının temellerinin atıldığı önemli bir gelişim evresi olarak öne çıkmaktadır (Çalışkan, 2019). Mahremiyet eğitimi, çocuklara bilgi kazandırmanın ötesinde; onların kendileriyle ve diğer bireylerle ilgili bedensel, psikolojik, sosyal ve bilişsel alanlarda özel sınırların farkına varmalarını, bu sınırları sağlıklı şekilde belirlemelerini ve korumalarını, aynı zamanda başkalarının özel alanlarına saygı göstermelerini kapsamaktadır (Öcal, 2021). Bu açıdan mahremiyet eğitimi, çocuğun kendi bedeni ve sınırları üzerinde karar verebilme yetisini, yani özerkliğini geliştirmeye doğrudan katkı sunmaktadır. Uluslararası Sosyal Hizmet Federasyonu'nun (IFSW) insan hakları ilkeleri çerçevesinde de bireyin kendi yaşamı üzerinde söz sahibi olma hakkı temel bir ilke olarak benimsenmekte; bu ilke çocukların mahremiyet eğitimi yoluyla güçlendirilmesini desteklemektedir (IFSW, 2018).

Çocukların mahremiyet eğitimi almasının en önemli yararlarından biri; kendi özel alanlarını ve başkalarının özel alanlarını tanımaları, bu alanları korumaları, kendi mahremiyetlerine saygı beklerken aynı zamanda başkalarının mahremiyetine de saygı göstermeyi öğrenmeleridir (Çakır, 2015). Bu sebeple mahremiyet eğitimi yalnızca cinsel konuları kapsayan bir eğitim değil, aynı zamanda çocuğun kişilik gelişiminin temelini oluşturan ve tüm duygu dünyasını yönlendirebilen kapsamlı bir eğitim sürecidir (Bayrak Çelik, 2020). Mahremiyet eğitimiyle kazandırılan bilincin; çocuğun istismara karşı farkındalık geliştirmesi, iyi ve kötü dokunuşları ayırt edebilmesi ve bu konularda nasıl önlem alacağını öğrenmesi açısından büyük önem taşıdığı belirtilmektedir (Türkyılmaz, 2019). Mahremiyet eğitiminin önemi, çocuğun kişiliğine ve ruhsal gelişimine doğrudan etki eden; hem çocuğu hem de onun ait olduğu çevreyi aidiyet duygusuyla besleyen ve bu çevreye değer kazandıran bir eğitim biçimi olarak değerlendirilmesine dayanmaktadır (Koçoğlu & Avcı, 2022). Çocuk istismarını ve ihmalini önlemek, çocukların hem kendilerini korumayı öğrenmelerinden hem de başkalarının mahremiyetine saygı göstermelerinden geçmektedir. Bu nedenle, mahremiyet eğitiminin ihlalleri tanıyıp önleyebilmek adına erken yaşlarda verilmesi gerekmektedir (Bostan, 2024).

Ailede Mahremiyet Eğitiminin Önemi

Toplum bilimcilerin özellikle üzerinde durduğu önemli bir nokta, toplumun temelini oluşturan en değerli yapı taşının aile kavramı olduğudur (Çekiç, 2021). Bireyin yaşamı boyunca ilişki kurduğu ilk toplumsal yapı olan aile, çocuğun eğitimi ve sosyalleşmesi açısından en temel

kurumlardan biridir. Çocuklar, aileleriyle kurdukları etkileşim sayesinde sosyal ve ahlaki davranışlarını şekillendirir ve geliştirirler (Birinci, 2024).

Mahremiyet eğitimi, anne ve babaların sorumluluğuna bırakılmış, informal nitelikte bir eğitim süreci olarak değerlendirilmektedir. Çünkü çocuklara ve gençlere verilmesi gereken bu eğitim, örgün ya da yaygın din öğretiminde bağımsız bir ders olarak yer almamaktadır (İder & Tavukçuoğlu, 2023). Çocuk, dış dünyada karşılaştığı davranış ya da durumlara vereceği ilk tepkileri çoğunlukla ailesinden öğrenmektedir (Akdeniz, 2023). Aile, mahremiyet eğitimi aracılığıyla çocuğun birey olarak kendini tanımasına ve sağlıklı bir kişilik geliştirmesine katkı sağlarken, aynı zamanda çocuğun cinsel eğitimle ilgili merak ettiği sorulara yanıt bulmasını da kolaylaştırır (Kuzgun, 2024). Bu nedenle, geleceğin yetişkinleri olacak çocuklara küçük yaşlardan itibaren mahremiyet eğitiminin verilmesinde ailelerin rolü tartışmasız bir şekilde büyük önem taşımaktadır (Özaslan & Gültekin Akduman, 2018). Özellikle çocukluk dönemi, mahremiyet eğitiminin en etkili şekilde verilebildiği zaman dilimini oluşturmaktadır. Aile içerisinde kazanılan bilgiler ise bireye mahremiyet bilincinin aktarıldığı bir eğitim süreci sunar (Şen, 2023). Kısacası ailenin mahremiyetin bir sembolü olması, hatta birçok kültürde mahremiyet kavramıyla doğrudan özdeş görülmesi, aile içindeki rol ve sorumlulukların da mahremiyet temelli şekillendiğini ortaya koymaktadır (Akın, 2022).

Çocuklar ve Mahremiyet

Çocuk, içinde geniş bir dünyayı barındıran küçük bir çekirdek gibidir; doğumuyla birlikte toprağa düşen, zamanla yeşerip filizlenen, büyüyüp gelişen bir varlık olarak görülmektedir (İpek, 2020). Çocukların sağlıklı bireyler olarak yetişmesinde mahremiyet eğitiminin katkısı araştırılmaya değer bir konudur. Mahremiyet eğitime yönelik öğretici görüşlerinin incelenmesi ise, bu alandaki öğretim programlarının geliştirilmesi açısından önemli bir yere sahiptir (Diler, 2020). Okul öncesi dönem, çocukların konuşma becerilerinin geliştiği ve keşfetme süreçlerinin hız kazandığı bir dönemdir. Bu süreçte çocuklar bedenlerini tanımaya başladıkları için cinsel gelişimlerine dair sorular sormaya yönelirler (Güzelyurt, 2020). Bu dönemde çocuklara mahremiyet eğitimi verilmesi, beden imajının gelişiminin yanı sıra psikolojik ve sosyal gelişimleri açısından da büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, cinsel kimlik algısı çocuğun karakter gelişimini de doğrudan etkilemektedir (Yalçın, Erkoç & Şişman, vd., 2023).

Sosyal Hizmet Perspektifinden Mahremiyet

Mahremiyet kavramı, birçok ahlaki değer ve ilkenin birleşmesiyle şekillenen kapsamlı bir değerdir. Birey, içinde bulunduğu toplumsal yaşamın her alanında mahremiyet olgusuyla karşılaşabilir (Mücahit, 2023). Mahremiyet eğitimi, bireyin küçük yaşlardan itibaren aile ortamında kazandığı bir değerdir. Sosyal hizmet uygulamalarında ise ailelerin ihtiyaçlarının karşılanması ve güçlendirilmesi, aile bütünlüğünün korunması ve özellikle çocuğun iyilik halinin desteklenerek en üst düzeyde gelişim fırsatlarının sunulması büyük önem taşımaktadır (Yolcuoğlu, 2010). Bu bağlamda sosyal hizmet mesleğinin temel etik değerleri arasında yer alan insan onuru, özerklik ve bireyin kendi kaderini tayin hakkı, mahremiyet eğitiminin kuramsal zeminini doğrudan beslemektedir. Ulusal Sosyal Hizmetler Birliği'nin (NASW) Etik Kuralları, bireyin mahremiyetine saygıyı ve gizliliği mesleğin temel yükümlülükleri arasında açıkça tanımlamaktadır (NASW, 2021). Benzer biçimde IFSW'nin küresel etik ilkeleri de sosyal hizmet uzmanlarının insan haklarını ve bireyin özerkliğini her koşulda gözetmesi gerektiğini vurgulamaktadır (IFSW, 2018). Çocuklara yönelik mahremiyet eğitimi, bu ilkeler ışığında

değerlendirildiğinde yalnızca bireysel bir koruma mekanizması olarak değil, aynı zamanda çocukların güçlendirilmesine ve toplumsal katılımına zemin hazırlayan bir insan hakları uygulaması olarak da ele alınmalıdır. Sosyal çalışmacılar açısından mahremiyet ilkesine duyarlılık göstermek ve zorunlu durumlar dışında müracaatçının bilgilerini üçüncü kişilerle paylaşmaktan kaçınmak, mesleki çalışmaların niteliğini artıran temel unsurlardan biridir (Apak, Uysal & Erdem, 2024).

Resimli Çocuk Hikâyelerinde Mahremiyet

Türkiye'de çocukların cinsel eğitimi konusunda ailelere, öğretmenlere ve toplumun diğer kesimlerine yönelik bilinçlendirme çabalarının yetersiz kaldığı bilinmektedir. Bu bağlamda, resimli çocuk kitapları, toplumu bilinçlendirme konusundaki eksikliklere yönelik etkili bir çözüm aracı olarak değerlendirilebilir (Öztürk & Feyman Gök, 2021). Mahremiyet kavramına ilişkin pek çok farklı tanım bulunsa da, bu tanımların ortak paydasında; bireyin özel yaşamına dair başkalarının bilgi edinmesini, görmesini, duymasını ya da iletişim kurmasını istemediği durumların ele alındığı görülmektedir (İşler, 2025).

Çocukların hayatında önemli bir yer tutan resimli çocuk kitapları, yalnızca kişisel yaşamlarını zenginleştirmekle kalmayıp aynı zamanda eğitimsel katkıları da kanıtlandığı için, hem evde hem de okul ortamlarında hak ettiği değeri görmelidir (Büyükalın & Harmankaya, 2019). Bu özellikleri sayesinde resimli çocuk kitapları, ilke, tutum ve davranışların duyarlılık süzgecinden geçerek mesaj ve değere dönüştüğü karakter eğitimi kaynakları olarak değerlendirilebilir (Karagöz, 2018). Sosyal hizmet perspektifinden bakıldığında ise bu kitaplar, çocukların özerklik bilincini ve güçlenme kapasitesini destekleyen, onlara kendi bedenleri ve sınırları üzerindeki insan hakları temelinde söz sahibi olduklarını hissettiren önemli araçlar olarak öne çıkmaktadır.

Amaç

Mahremiyet eğitimi, bireylerin erken yaşlardan itibaren edinmesi gereken temel yaşam becerilerinden biridir. Bu sürecin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi, özellikle ebeveynlerin ve bakım verenlerin çocuklara mahremiyet kavramını doğru ve etkili biçimde aktarmalarına bağlıdır. Bu aktarım sürecinde kullanılan araçlardan biri de çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun biçimde hazırlanan resimli hikâye kitaplarıdır. Söz konusu kitaplar, çocukların dikkatini çeken anlatım dili, görsel unsurlar ve eğitici içerikleriyle mahremiyet eğitimi açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Bu araştırmanın temel amacı, Türkiye'de 0-6 yaş aralığındaki çocuklara yönelik yayımlanan resimli hikâye kitaplarını önceden belirlenmiş mahremiyet kriterleri doğrultusunda sosyal hizmet perspektifinden incelemektir. Bu kapsamda çalışmada, resimli çocuk kitaplarının mahremiyet bilinci kazandırma sürecine nasıl katkı sunduğu; çocukların özerkliğini, güçlenmesini ve insan haklarını destekleme potansiyeli açısından da analiz edilerek alana yönelik öneriler geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Çalışma kapsamında, Türkiye'de yayımlanmış ya da Türkçeye çevrilmiş toplam 21 resimli çocuk hikâye kitabı incelemeye dâhil edilmiştir. İncelemeye alınacak kitapların seçiminde, mahremiyet eğitimi temasını doğrudan ya da dolaylı biçimde ele almaları temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Kitapların belirlenmesi ve değerlendirilmesi sürecinde, Tozduman Yaralı ve Ateş'in (2023) "Resimli Çocuk Kitaplarında Mahremiyet

Eğitime İlişkin Unsurların İncelenmesi" başlıklı çalışmasından yararlanılmıştır. Bu çalışmadan esinlenilerek, araştırmanın amacına özgü olarak Mahremiyet Kriterleri Değerlendirme Formu geliştirilmiştir. Söz konusu formun ayrıntılı içeriği Ek 1'de sunulmuştur.

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda, hikâye kitaplarında mahremiyet eğitimiyle ilişkili olarak öne çıkan temalar, kavramsal kullanımlar, karakter profilleri, duygusal durumlar ve diğer anlamlı öğeler sistematik biçimde kodlanmış ve elde edilen bulgular tablolar hâlinde görselleştirilmiştir. Ayrıca her bir değerlendirme kriterinin hangi kitaplarda yer aldığı belirlenerek ilgili veriler tablolarla desteklenmiştir.

Kodlama Güvenilirliği

Kodlama sürecinin güvenilirliğini artırmak amacıyla veriler, araştırmacı tarafından iki farklı zaman diliminde bağımsız olarak kodlanmıştır. İlk kodlama tamamlandıktan sonra en az iki haftalık bir ara verilmiş, ardından aynı veriler tekrar kodlanmıştır. İki kodlama arasındaki tutarlılık karşılaştırılmış; görüş ayrılığı bulunan maddeler yeniden incelenerek uzlaşıya varılmıştır. Bu yöntem, tek araştırmacılı nitel çalışmalarda kodlayıcı içi güvenilirliği sağlamaya yönelik yaygın kabul gören bir prosedür olarak uygulanmıştır (Miles, Huberman & Saldaña, 2014).

Geçerlik Stratejileri

Araştırmanın iç geçerliğini güçlendirmek amacıyla çeşitleme ve üye kontrolü stratejilerine başvurulmuştur. Çeşitleme kapsamında, incelenen kitaplar hem metin hem de görsel öğeler açısından birbirini tamamlayacak biçimde analiz edilmiş; bulgular farklı veri kaynakları ve temalar arasındaki tutarlılık açısından karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Üye kontrolü sürecinde ise kodlama sonuçları ve yorumlar, alanında uzman iki akademisyen ile paylaşılmış; gelen dönütler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Dış geçerliği artırmak amacıyla araştırma süreci, kitap seçim ölçütleri ve analiz adımları ayrıntılı biçimde raporlanmıştır. İncelenen kitaplara, yazarlarına ve basım yıllarına ilişkin ayrıntılı liste Ek 2'de verilmiştir.

BULGULAR

Araştırmada elde edilen veriler, içerik analizi doğrultusunda kategorilere ayrılarak değerlendirilmiştir. Bu bölümde, incelenen resimli çocuk hikâye kitaplarının mahremiyet eğitime ilişkin belirlenen kriterler, kullanılan kavramlar, duygusal yansımalar ve karakter analizlerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 1: İncelenen Kitaplar ve Kodları

Bu Vücut Benim Ben Ne Dersem O Olur	K1
Sır Versem Saklar mısın	K2
Bu Benim Bedenim	K3
Mahremiyet Bilinci	K4
Kırmızı Çizgi	K5
Ben Herkesle Gitmem ki	K6
Çağlar Tanımadığı İnsanlarla Bir Yere Gítmez	K7

Benim Adım Nele: Nele Diyor ki Yabancılarla Hiçbir Yere Gitmem	K8
Bedenim Bana Ait	K9
Sana Bir Sır Vereceğim	K10
Benim Özelim	K11
Bu Beden Benim	K12
Ada Yabancılarla Bir Yere Gitmez	K13
Hüso ve Mahremiyet Eğitimi	K14
Kendimizi Tanıyoruz Hayır Demeyi Öğreniyoruz	K15
Bal Yanaklar İçin Mahremiyet Kitabı	K16
İnci Yabancılarla Gitmez	K17
Elif Asla Yabancılarla Gitmez	K18
Çağlar Hayır Demeyi Öğreniyor	K19
Benim Bedenim	K20
Benim Özelim	K21

Mahremiyet Kriterlerine Göre Bulgular

Tablo 2: Mahremiyet Kriterleri, İlgili Kitap Kodları ve Frekanslar

Mahremiyet Kriteri	İlgili Kodlar	f
Rızanın olmadığı durumlarda geri çekilme becerisine sahibim	K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10,K11,K12,K13,K14,K15,K16,K17,K18,K19,K20	20
Rıza kültürünü anlamış ve hayatımda uyguluyorum	K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10,K11,K12,K13,K14,K15,K16,K17,K18,K19,K20	20
Duygusal sınırlarımı tanımlayabiliyorum	K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10,K11,K12,K13,K15,K16,K17,K18,K19	18
Ailemden mahremiyet konularında destek alabiliyorum	K1,K2,K4,K5,K7,K8,K10,K12,K13,K14,K17,K18,K19,K20,K21	15
Fiziksel alanımı tanıyorum ve koruyabiliyorum	K1,K2,K3,K4,K5,K9,K10,K11,K12,K14,K15,K16,K19,K20	14
Fiziksel sınırlarımı koruyabiliyorum	K1,K2,K3,K4,K5,K9,K10,K11,K12,K14,K15,K16,K19,K20	14
Fiziksel temas sınırlarımın farkındayım	K1,K2,K3,K4,K5,K9,K10,K11,K12,K14,K15,K16,K19,K20	14
Tanımadığım insanlarla iletişim kurmaktan kaçınıyorum	K4,K5,K6,K7,K8,K10,K12,K13,K14,K15,K16,K17,K18	13
Sınır ihlallerine karşı bilinçliyim ve gerektiğinde tepki gösterebiliyorum	K1,K2,K3,K4,K5,K7,K8,K9,K10,K11,K12,K14,K19	13
Dokunma türlerini güvenilir kişilerle ilişkilendirebiliyorum	K2,K3,K4,K5,K9,K10,K11,K12,K14,K15,K16,K20	12
Kendi alanımı yönetme hakkına sahibim	K1,K3,K5,K9,K10,K11,K12,K14,K15,K16,K19,K20	12

Mahremiyet Kriteri	İlgili Kodlar	f
Gerektiğinde yardım istemekten çekinmiyorum	K1,K2,K3,K4,K5,K9,K10,K12,K14,K15	10
Acil durumlarda nasıl davranacağımı biliyorum	K1,K3,K5,K9,K10,K13,K14,K15,K17,K18	10
Ebeveynlerin mahremiyet bilinci oluşturmadaki etkisini anlıyorum	K1,K5,K7,K10,K12,K14,K17,K18,K20	9
Güvenli bir iletişim alanında kendimi ifade edebiliyorum	K1,K2,K5,K7,K8,K9,K10,K13,K17,K19	10
Güvenilir kişilere ulaşabiliyor ve paylaşım sınırlarımı biliyorum	K1,K5,K10,K12,K14,K15,K17,K18	8
Cinsel organlarımın mahremiyetine saygı duyulması gerektiğini biliyorum	K1,K3,K4,K5,K10,K12,K14,K15	8
Banyo sırasında mahremiyeti koruyorum	K1,K3,K4,K5,K10,K11,K12,K14	8
Cinsiyet farkındalığı ve bireysel sınırlar konusunda bilinçliyim	K1,K3,K4,K5,K10,K12,K14,K15	8
Diğer bireylerin mahremiyetine saygı gösteriyorum	K1,K3,K4,K5,K10,K19,K20,K21	8
Kişisel alanın farklı kültürlerdeki anlamlarını biliyorum	K1,K2,K4,K5,K9,K10,K11,K15	8
Acil durumlarda güvenilir yetişkinlere ulaşabiliyorum	K1,K2,K5,K9,K10,K14,K15	7
Başkalarının sınırlarına saygı duyuyorum	K1,K3,K4,K5,K10,K20,K21	7
Başkalarının mahremiyetine saygı duyuyorum	K1,K3,K4,K5,K10,K20,K21	7
Duygularımı doğru yöntemlerle ifade edebiliyorum	K1,K6,K9,K10,K12,K14,K15,K19	8
İyi ve kötü sırları ayırt edebiliyorum	K1,K2,K5,K8,K10	5
Kişisel bilgilerimi kimlerle paylaşacağımı seçebiliyorum	K1,K4,K10,K21	4
Yaşıma uygun tuvalet alışkanlıklarını biliyorum	K3,K12,K14,K15	4
Bireysel kararlarımı ebeveynlerim tarafından saygı duyulduğunu hissediyorum	K10,K12,K15	3
Giyinirken ve soyunurken gizlilik bilincini uyguluyorum	K4,K10,K14	3
Sosyal durumlara göre mahremiyet ayarlarını yapabiliyorum	K4,K10,K12	3
Giyim ve soyunma için uygun ortamları seçiyorum	K4,K10	2
Ortak ve bireysel alanlar arasındaki farkı biliyorum	K4,K10	2
Kişisel bilgilerimi sosyal medyada koruyorum	K4	1

Mahremiyet Kriteri	İlgili Kodlar	f
Görsellerimi ve paylaşımlarımı gizlilik ilkelerine uygun şekilde yönetiyorum	K4	1
Güçlü şifreler kullanıyor ve hesaplarımı koruyorum	K4	1
Dijital içeriklerden bilişsel olarak korunuyorum	K4	1
Bilgi işleme ve paylaşma sınırlarını biliyorum	K4	1
Toplu alanlarda bireysel mahremiyetimi koruyabiliyorum	K4	1

Fiziksel ve Duygusal Sınır Bilinci

İncelenen kitaplarda en yüksek frekanslı kriterler rıza kültürü ve geri çekilme becerisidir; her ikisi de 21 kitabın 20'sinde yer almıştır. Duygusal sınırları tanımlamaya ilişkin unsurlar 18 kitapta, fiziksel alan ve fiziksel temas sınırlarına ilişkin kriterler ise 14'er kitapta tespit edilmiştir.

Rıza Kültürü ve Sınır İhlaline Tepki

Rıza kültürünü anlama ve uygulama ile rızanın olmadığı durumlarda geri çekilme becerisine sahip olma kriterleri, incelenen kitapların 20'sinde yer alarak en yaygın temalar olmuştur. Sınır ihlallerine karşı tepki gösterebilme kriteri ise 13 kitapta tespit edilmiştir.

Mahrem Beden Bilgisi ve Davranışları

Cinsel organların mahremiyetine saygı (f=8), banyo sırasında mahremiyet (f=8), cinsiyet farkındalığı ve bireysel sınırlar (f=8), tuvalet alışkanlıkları (f=4), giyinme ve soyunma gizliliği (f=3) kriterleri kitaplarda yer alan beden farkındalığına yönelik temalardır.

Aile Rolü ve Mahremiyet Eğitimi

Aileden mahremiyet konusunda destek alma kriteri 15 kitapta, ebeveynlerin mahremiyet bilinci oluşturmadaki etkisi 9 kitapta, bireysel kararların ebeveynler tarafından desteklenmesi ise 3 kitapta tespit edilmiştir.

Dijital Mahremiyet ve Sosyal Medya

Kişisel bilgilerin sosyal medyada korunması, görsel paylaşımların yönetimi, şifre güvenliği, dijital içeriklerden korunma ve bilgi işleme sınırları kriterlerinin tamamı yalnızca 1 kitapta (K4) yer almıştır.

Acil Durum Farkındalığı ve Güvenli İletişim

Acil durumlarda nasıl davranacağını bilme kriteri 10 kitapta, güvenilir yetişkinlere ulaşabilme 7 kitapta, güvenli iletişim alanında kendini ifade etme ise 10 kitapta tespit edilmiştir.

Diğer Mahremiyet Temaları

Tanımadık kişilerle iletişimden kaçınma (f=13), dokunma türlerini güvenilir kişilerle ilişkilendirme (f=12), başkalarının sınırlarına saygı gösterme (f=7), iyi ve kötü sınırları ayırt edebilme (f=5), kendi alanını yönetme hakkına sahip olma (f=12) kriterleri de kitaplarda yer alan diğer önemli temalardır.

Tablo 3: Mahremiyet Anlatımında Kullanılan Kavramlar ve İlgili Kitap Kodları

Hikâyelerde Kullanılan İfadeler	İlgili Kodlar	f
Özel Bölgeler	K1,K3,K5,K10,K14,K16	6
Özel Alan	K4,K10,K21	3
Güven Tablosu / Güvenlik Ağı	K1,K14	2
İyi Dokunuş ve Kötü Dokunuş	K10,K20	2
İyi Sır ve Kötü Sır	K2	1
Erken Uyarı İşaretleri	K1	1

Tabloya göre mahremiyet eğitiminde en yaygın kullanılan kavram "Özel Bölgeler" (f=6), bunu "Özel Alan" (f=3) ve "Güvenlik Ağı" (f=2) izlemektedir.

Tablo 4: Mahremiyet İhlallerinde Karakterlerin Yaşadığı Duygu Durumları

Duygu Durumu	Nitelik
Korku	Olumsuz
Üzülme	Olumsuz
Telaş	Olumsuz
Mutsuzluk	Olumsuz
Huzursuzluk	Olumsuz
Güvende hissetmek	Olumlu

Tabloya göre karakterlerin mahremiyet ihlali yaşanan durumlarda ağırlıklı olarak korku, üzülme, telaş, mutsuzluk ve huzursuzluk gibi olumsuz duygular deneyimlediği; mahremiyetin korunduğu güvenli ortamlarda ise güvende hissetme duygusunun öne çıktığı görülmektedir.

Tablo 5: İncelenen Hikâyelerde Yer Alan Karakterler ve İlgili Kodlar

Karakter	İlgili Kodlar	f
Anne	K3,K4,K7,K13,K14,K16,K17,K18,K19,K20,K21	11
Kız Çocuk	K1,K6,K8,K9,K11,K12,K13,K16,K17,K18	10
Erkek Çocuk	K4,K5,K10,K14,K19,K20,K21	7
Baba	K3,K4,K5,K14,K16,K20,K21	7
Öğretmen	K4,K5,K8,K16,K19	5
Yabancı / Tanınmayan Kişiler	K7,K13,K16,K17,K18	5
Arkadaş	K8,K15,K19,K20	4
Kardeş	K4,K19,K21	3
Doktor	K1,K20	2
Kız ve Erkek Çocuk	K3	1
Hayvanlar	K3	1

İncelenen hikâyelerde en sık yer verilen karakter anne (f=11), bunu kız çocuk (f=10) ve erkek çocuk (f=7) izlemektedir. Yabancı kişiler (f=5) ve öğretmen (f=5) karakterleri de dikkat çekici sıklıkta yer almaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Mahremiyet Kriterlerine Göre Bulgular

Fiziksel ve Duygusal Sınır Bilinci

Analiz edilen kitapların çoğunda fiziksel alanı tanıma, fiziksel sınırları koruma ve duygusal sınırları ifade edebilme temalarının öne çıktığı görülmektedir (fiziksel alan: 14 kitap; duygusal sınırlar: 18 kitap). Bu örüntü, kişisel sınırların “benliği koruma arzusu ile sosyal uyum ihtiyacının” dengelenmesiyle oluşan psikolojik bir yapı olduğu kuramsal çerçeveye uyumludur (Chernata, 2024; Liashch & Pedorenko, 2023). Gelişimsel yaklaşım; doğumla başlayan fiziksel ve bedensel ayrışmanın, zamanla soyut ve duygusal sınırların temelini oluşturduğunu vurgular (Volkova, Silivonenko & Fialkina, 2022; Chernata, 2024). Çocuklarda sosyal alan farkındalığının 3-6 yaş aralığında belirginleşmesi, beden mahremiyeti ve “hayır diyebilme” gibi somut içeriklerin hikâyelerde ağırlık kazanmasını açıklar (Chernata, 2024; Kernberg, 1974). Duyguların ayırtlaştırılması ve güvenli ifade pratikleri, sınırların “ben-öteki” arasındaki mesafeyi düzenleyen dinamik niteliğini işlevselleştirir (Ryder & Bartle, 1991; Popp, 1993). Sınır öğretiminin öz saygı ve öz-yeterliği besleyerek “kendine ait olan” ile “başkasına ait olan” ın ayırtını kolaylaştırdığı; belirsiz sınırların ise dış dayatmaların içselleştirilmesine ve “rahatsızlık, huzursuzluk, korku” gibi duygulanımlara zemin hazırladığı bildirilmiştir (Gülüm, 2020; Volkova, Silivonenko & Fialkina, 2022; Chernata, 2024). Aşırı geçirgen sınırlar riskleri artırırken, aşırı katı sınırlar ilişkisel gelişimi ketter; amaç, beklenen sorunları önleyici “düzenleyici mesafe”dir (Ryder & Bartle, 1991; Chernata, 2024). Elde edilen bulgular, psikoterapi alımının kişisel sınırları güçlendirdiğini göstermesi bakımından bu çerçeveyi desteklemektedir (Güner & Doğan, 2025). Bu bütüncül yaklaşım, veri setimizdeki fiziksel ve duygusal sınır öğelerinin ardışık ve tamamlayıcı kurgusuyla tutarlıdır.

Rıza Kültürü ve Sınır İhlaline Tepki

Çalışmada öğretmenlerin cinsel eğitimi çoğunlukla çocuğun kendini koruması ile sınırlandırdıkları; mahremiyet temasını öne çıkarıp cinsiyet eşitliği ve başkalarının bedenine saygı başlıklarına daha az yer verdikleri saptanmıştır (Keklik, 2024). Çocuklara beden güvenliği öğretiminin “hayır” diyebilme, kişisel sınırlar, özel bölge farkındalığı, güvenilir yetişkine bildirim, iyi-kötü dokunma ayrımı ve hoş-hoş olmayan duyguları ayırt etmeyi kapsadığı vurgulanmaktadır (Çapar, 2022; Miltenberger & Hanratty, 2013; Tutty, 2014). Uluslararası yazında consent ve boundary-setting becerilerinin erken çocukluk pedagojisinde özerkliği güçlendirdiği bulgulanmıştır (Atreya, 2024; Bell, 2020). İngilizce çocuk kitapları “Çocuklar İçin Rıza” ve “Beden Sınırları Hakkında Konuşalım” gibi örneklerle kavramları doğrudan işlerken, Sophie Beer’in “Nasıl Merhaba Denir” eseri dil öncesi dönemde dahi rızanın sezdirilmesine yönelik bir yaklaşım sunar. (Brian, 2020; Millar, 2021). Dolayısıyla, rıza kültürünün yaygın işlenmesi çocuklarda sınırları ifade ve öz-savunma kapasitesini artıran kritik bir kaldıraçtır. Nitekim yapılan çalışmada; rıza kültürünü anlama ve rızanın olmadığı durumlarda geri çekilme becerisinin incelenen kitapların neredeyse tamamında (20 kitap) yer alması, okul öncesi dönem çocuk edebiyatında bedensel söz hakkının merkezi bir tema haline geldiğini göstermektedir. Sınır ihlallerine karşı tepki gösterebilme kriterinin de 13 kitapta tespit

edilmesi; çocuklara sadece sınırları tanımayı değil, bu sınırlar zorlandığında 'hayır' diyerek bedensel bütünlüklerini savunma becerisinin kazandırılmaya çalışıldığını kanıtlamaktadır. Bu yoğunluk, çocuk kitaplarının pasif bir dinleyici kitlesinden ziyade, kendi sınırlarını aktif olarak koruyan bireyler yetiştirme amacına hizmet ettiğini ortaya koymaktadır.

Mahrem Beden Bilgisi ve Davranışları

Cinsel organların mahremiyeti, tuvalet-hijyen ve giyinme davranışları gibi beden odaklı temaların doğru terminolojiyle öğretilmesi mahremiyet bilincini güçlendirmektedir (Tarhan, 2021; Güneş, 2025). Yabancı kaynaklar anatomik doğruluğun ve yaşa uygun dilin önemini, “Beden Güvenliği ve Rıza” gibi materyaller ise “bedenin sahibi kimdir?” sorusunu çocuklara açıklayıcı kurgularla işlemenin değerini vurgulamaktadır (Holly, y.t.). Özel vücut bölümleri terminolojisinin tutarlılığı, ebeveyn-çocuk uyumunun düşük olabildiğini ve çocukların kimi zaman aile dışından daha doğru bilgi edinebildiğini gösteren bulgular nedeniyle kritik görülmektedir (Shahbaztabar vd., 2024). Birincil bakım verenlerle kullanılan argo/resmî olmayan terimlerin yaygınlığı; tıbbi öykü alımını ve rahatsızlık/istismar bildirimini güçleştirebilecek iletişim bariyerleri yaratmaktadır (Scolnik vd., 2003). Bedensel özerkliğin küçük yaşlarda dahi kavranabildiğine ilişkin bulgular, çocukların istemedikleri dokunuşlara verdikleri tepkilerin saygıyla karşılanmasının öz-etkililiklerini pekiştirdiğini göstermektedir (Alderson, 2024). Beden öz-farkındalığının 2. yaştan itibaren ayrı bir varlık olarak kendini algılama ve hareket sırasında kendini izleme ile güçlendiği; müdahale programlarının olumlu sonuç verdiği raporlanmıştır (Moore, Mealiea, Garon & Povinelli, 2007; Ahn, 2022). Bu tablo, erken yaşta doğru terimlerle, gelişimsel açıdan uyarlanmış ve kanıta dayalı programlarla beden bilgisinin aktarımını zorunlu kılar. Nitekim bu çalışmada; cinsel organ mahremiyeti, banyo ve tuvalet alışkanlıkları ile giyinme gizliliği gibi temaların ($f=8$; $f=4$; $f=3$) çocuk kitaplarında sadece teorik kurallar olarak değil, somut eylem planlarıyla işlendiği görülmüştür. Bu eserlerde çocuk karakterlerin banyo yaparken kapıyı kapatmaları, giyinirken mahrem alanlarını örtmeleri ve kendi bedenleri üzerinde 'hayır' diyerek söz sahibi oldukları sahnelerle, mahremiyet eğitimi bir yaşam becerisi olarak sunulmaktadır.

Aile Rolü ve Mahremiyet Eğitimi

Bulgular ebeveynlerin, özellikle anne-baba figürlerinin, mahremiyet eğitiminde rol model ve destekleyici aktörler olduğunu göstermektedir (Şen, 2023). Türkiye kaynaklarında eğitimin en güvenilir kişiler tarafından verilmesi gerektiği ve bu sayede bedensel dokunulmazlık bilincinin, hayâ duygusunun ve istismara direncin güçlendiği vurgulanır (Tarhan, 2021; Şen, 2023). Uluslararası pedagojik yazında ebeveyn desteği çocukların öz-farkındalığı ve özerklik gelişimi için hayati bir unsur olarak tanımlanır (Linkiewicz vd., 2021). Yanlış/eksik bilginin çocukları gayriresmî kaynaklara yönlendirdiği ve duygusal sorunlara yol açabildiği gösterildiğinden, pedagojik bilgiye dayalı, korku ve baskı içermeyen aile içi iletişim önerilmektedir (Akın, 2022; Martı, Tuncel & Ezerbolatoğlu, 2020). Erken dönemde bilinçli ebeveyn rehberliği, ileride güvenli sosyal ilişkiler ve sağlıklı mahremiyet tutumları için koruyucu bir etkene dönüşür (Tarhan, 2023). Nitekim yapılan çalışmada; aileden mahremiyet konusunda destek alma kriterinin 15 kitapta yer alması, çocuk edebiyatının mahremiyet eğitiminde ebeveyni 'güvenli liman' olarak konumlandığını göstermektedir. Ebeveynlerin mahremiyet bilinci oluşturmadaki etkisinin 9 kitapta, bireysel kararların ebeveynler tarafından desteklenmesi kriterinin ise 3 kitapta tespit edilmesi; eğitimin sadece çocukla sınırlı kalmayıp, ebeveynin çocuğun sınırlarına saygı duyan bir 'rehber' rolünü üstlendiğini kanıtlamaktadır. Bu

bulgular, incelenen eserlerin çocuklara sınır ihlallerini ailesine 'sır saklamadan' anlatma cesareti aşıladığını ortaya koymaktadır.

Dijital Mahremiyet ve Sosyal Medya

Sadece bir kitapta (K4) dijital mahremiyet temalarının yer alması, çağın riskleri karşısında önemli bir içerik açığına işaret etmektedir (Güneş Özler & Yıldız, 2026). Dijital ortamda çocukların görüntülerinin rızaları dışında teşhiri ve paylaşımların gelecekteki etkilerinin öngörülmemesi mahremiyet ihlalinin somut örneklerindendir (Aydemir, 2021). Pandemi sonrası çocukların dijital gizliliği ve ebeveyn/öğretmen eğitim gereksinimleri ön plana çıkmıştır (Güneş Özler & Yıldız, 2026; Livingstone, 2006). Dijital mahremiyet anlatısı ayrıca güvenlik ağları ve güven ilişkileriyle iç içedir; büyük veri ve ağ-tabanlı ortamlarda mahremiyetin korunması güvenilir altyapı, erişim kontrolü ve mahremiyeti gözeten tasarımlarla mümkündür (Lu, Qu, & Liu, 2018; Wang, Jiang, & Kambourakis, 2015). Çevrimiçi kimlik inşası, platformlara ve alıcılara duyulan güvenle müzakere edilirken, bilgi bağlamının kopması mahremiyet ihlali ve güven erozyonuna yol açabilir (Durante, 2011; Buitelaar, 2014). Bireylerin dijital mahremiyet ikilemlerini anlatılar üzerinden yönettikleri ve stratejilerini duygusal tepkiler ile öznel algılarının şekillendirdiği de gösterilmiştir (Watson & Lupton, 2021).

Acil Durum Farkındalığı ve Güvenli İletişim

Acil durumda davranış, güvenilir kişiye ulaşım ve kendini ifade becerilerinin erken yaşta kazandırılması, çocukların travma sonrası dayanıklılığını destekleyen koruyucu bir bileşendir (Livingstone, 2006). Güvenli iletişim pratikleri, çocuk için “güvenli alan” oluşturarak duygusal ifade özgürlüğünü artırır ve uygun yardım arama davranışını kolaylaştırır (Livingstone, 2006). Nitekim yapılan çalışmada; acil durumlarda nasıl davranacağını bilme (10 kitap), güvenilir yetişkinlere ulaşabilme (7 kitap) ve güvenli iletişim alanında kendini ifade etme (10 kitap) kriterlerinin yaygınlığı dikkat çekicidir. Bu bulgular, incelenen çocuk kitaplarının sadece teorik bir mahremiyet tanımı yapmakla kalmayıp, olası bir risk anında çocuğun bu durumu kime, nasıl ve hangi netlikte anlatacağına dair somut bir eylem planı sunduğunu göstermektedir. Bulgular, bu yetilerin resimli kitap aracılığıyla öğretime elverişli olduğunu göstermektedir.

Diğer Temalar: Başkalarının Sınırlarına Saygı, Sır Ayrımı, Toplu Alan Mahremiyeti

Tanımadık kişilerle ilişki kurmama, iyi-kötü sır ayrımı ve toplu alan mahremiyeti gibi temaların güvenlik ve sosyal sorumluluk gelişiminde işlevsel olduğu gösterilmiştir (Wright, 2019; Holly, t.y.). İyi-kötü dokunuş ayrımı, yapılandırılmış öğretim ve rol yapma müdahaleleriyle anlamlı biçimde öğrenilebilmekte; 6-12 yaş grubunda bilgi düzeyinde artışlar raporlanmaktadır (Dalai, Pradhan, Naik, & Rajamani, 2025; Biradar vd., 2025). Dokunma duyusunun beslenme, tehlike algısı ve sosyal iletişim gibi çoklu işlevleri; ayırt edici ve duygusal dokunuş ayrımıyla birlikte ele alındığında eğitim tasarımı güçlenmektedir (Saluja, Croy & Stevenson, 2024; Cirillo vd., 2024). Bununla birlikte duyusal işleme farklılıkları ve dokunsal savunuculuk eğitimde uyarılma ihtiyacını gündeme getirmektedir (Smirni vd., 2019). Okul öncesinde fiziksel temasın çocuk iyilik hâli için önemine rağmen, yanlış anlaşılma korkuları nedeniyle öğretmenlerin profesyonel ikilemler yaşayabildiği de rapor edilmiştir (Johansson, Åberg, & Hedlin, 2020). Bu nedenle, açık yönergeler ve sürekli mesleki eğitim, güvenli ve kapsayıcı uygulamalar için gereklidir (Johansson, Åberg, & Hedlin, 2020). Nitekim yapılan çalışmada; tanımadık kişilerle iletişimden kaçınma (f=13), dokunma türlerini güvenilir kişilerle ilişkilendirme (f=12) ve kendi alanını yönetme hakkına sahip olma (f=12) kriterlerinin yüksek

bir frekansla yer alması, çocuk kitaplarının çocuğun bedensel ve sosyal sınırlarını korumada güçlü bir farkındalık yarattığını göstermektedir. Başkalarının sınırlarına saygı gösterme ($f=7$) ve özellikle istismar önlemede hayati bir beceri olan 'iyi ve kötü sınırları ayırt edebilme' ($f=5$) temalarının işlenmesi, çocuklara sadece kendilerini korumayı değil, mahremiyetin karşılıklı bir hak olduğunu ve gizlilik içeren her durumun 'güvenli' olmadığını öğretmektedir. Bu bulgular; incelenen eserlerin çocuklara sosyal dünyada güvenli bir mesafe koyma becerisi aşıladığını ve 'kötü sınırların' paylaşılması gerektiği mesajıyla sessizlik sarmalını kırmayı hedeflediğini ortaya koymaktadır.

Mahremiyet Anlatımında Kullanılan Kavramlar

Veri setinde sınır, rıza, özel vücut bölümleri, bedenin sahibi olma, güvenli dokunuş ve güvenilir yetişkine bildirim kavramlarının çekirdek eksen oluşturduğu; anatomik olarak doğru ve yaşa uygun dilin kavram öğretiminde belirleyici olduğu görülmektedir (Tarhan, 2021; Güneş, 2025; Holly, t.y.). Kavramsallaştırma aynı zamanda ebeveyn-çocuk terminoloji uyumuna ve aile içi pedagojik iletişimin niteliğine bağlıdır (Shahbazzabbar vd., 2024; Scolnik vd., 2003; Şen, 2023). Rıza ve sınır koyma kavramlarının erken yaşta ele alınması, soyut bilgileri somut davranışlara dönüştürerek çocuğun özerklik ve öz savunma becerilerini güçlendirir (Atreya, 2024; Bell, 2020; Brian, 2020; Millar, 2021). Dijital mahremiyet, güven ve güvenlik ağı kavramlarıyla birlikte düşünülmedikçe çevrimiçi kimlik ve veri koruması alanında pedagojik boşluklar sürmektedir (Lu, Qu, & Liu, 2018; Wang, Jiang, & Kambourakis, 2015; Durante, 2011; Watson & Lupton, 2021).

Hikâyelerde Yer Alan Duygu Durumları

Mahremiyet ihlali anlatılarında rahatsızlık, huzursuzluk ve korku gibi duyguların betimlenmesi, belirsiz veya geçirgen sınırların benlikten uzaklaştırıcı etkisiyle uyumludur (Volkova, Silivonenko & Fialkina, 2022; Chernata, 2024). Güvenli iletişim ve güvenilir yetişkine bildirim öğelerinin kurguda yer alması, bu olumsuz duygulanımların düzenlenmesine ve dayanıklılığın güçlenmesine katkı sağlayabilir (Livingstone, 2006; Tutty, 2014; Miltenberger & Hanratty, 2013). Rıza ve “hayır” diyebilme anlatıları, çocukların öz-etkililik algısını artırarak korku ve çaresizlik döngüsünü kıran düzenekler sunar (Atreya, 2024; Bell, 2020; Çapar, 2022). Bu nedenle duygusal tepkilerin didaktik olmayan ama açık bir dille işlendiği örüntüler, hem koruyucu hem onarıcı bir işleve sahiptir. Nitekim yapılan çalışmada; karakterlerin mahremiyet ihlali yaşanan durumlarda ağırlıklı olarak korku, üzülmeye, telaş, mutsuzluk ve huzursuzluk gibi olumsuz duygular deneyimlediği; mahremiyetin korunduğu güvenli ortamlarda ise 'güvende hissetme' duygusunun öne çıktığı saptanmıştır.

Hikâyelerde Yer Alan Karakter Profilleri

Ebeveynlerin güvenilir öğretici/rehber, öğretmenlerin ise güvenli ortamı kuran kolaylaştırıcı olarak temsil edilmesi, aile temelli pedagojinin ve okul öncesi uygulamaların etki mantığıyla tutarlıdır (Tarhan, 2021; Şen, 2023; Linkiewicz vd., 2021). Çocuk karakterlerin özerklik ve sınır ifade kapasitesinin görünür kılınması, küçük yaşta bedensel bütünlük farkındalığına ilişkin çağdaş bulgularla uyum içindedir (Alderson, 2024). Toplumsal alan ve yabancılarla etkileşimde sınır, güvenlik davranışlarının temsili, iyi-kötü sır ayrımı ve güvenilir yetişkine bildirim çizgisi üzerinden pekiştirilmektedir (Wright, 2019; Holly, t.y.; Tutty, 2014). Dijital bağlamda ebeveyn ve platform aktörlerinin güven ilişkileri içinde konumlanması, mahremiyet anlatısını güncelleyen önemli bir eksenidir (Güneş Özler & Yıldız, 2026; Durante, 2011; Watson & Lupton, 2021). Nitekim yapılan çalışmada; hikâyelerde en sık yer verilen

karakterin anne (f=11) olması, bunu kız çocuk (f=10) ve erkek çocuk (f=7) karakterlerinin izlemesi; mahremiyet eğitiminin temelde anne-çocuk diyalogu üzerinden yapılandırıldığını göstermektedir. Karakter setinde yabancı kişiler (f=5) ve öğretmen (f=5) figürlerinin de dikkat çekici sıklıkta yer alması, kitapların sadece aile içi mahremiyete değil, okul ve dış dünya gibi sosyal alanlardaki sınır yönetimine de odaklandığını kanıtlamaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle çalışma, yalnızca Türkiye’de basımı veya Türkçeye çevirisi yapılan 21 adet resimli çocuk hikayesi ile sınırlıdır. Bu nedenle, farklı kültürlerle veya dillerde hazırlanmış çocuk kitaplarının içeriklerinin analizi bu araştırmanın kapsamına dâhil edilmemiştir. Araştırmada kullanılan mahremiyet kriterleri, Tozduman Yaralı ve Ateş (2023) tarafından önerilen ölçütler temel alınarak hazırlanmıştır. Bu durum, kriterlerin belirli bir bakış açısına göre şekillenmiş olmasına yol açabilir. Ayrıca, kriterlerin uygulanabilirliği yalnızca seçilen örneklem çerçevesinde değerlendirilmiştir. Çalışmanın bir diğer sınırlılığı, verilerin yalnızca nitel içerik analizi yöntemiyle toplanmış olmasıdır. Bu bağlamda, kitaplarda yer alan mahremiyet unsurları araştırmacının yorumları doğrultusunda değerlendirilmiş olup, ölçülebilir nicel verilere dayalı bir analiz yapılmamıştır.

Bununla birlikte, araştırmada yer alan kitapların seçimi literatürde sıkça kullanılan ve mahremiyet eğitimi konusunda ön plana çıkan eserlerle sınırlandırılmıştır. Farklı kaynaklardan veya farklı temalara sahip kitapların analizi bu çalışmanın dışında bırakılmıştır. Elde edilen bulgular, incelenen kitaplar ve belirlenen kriterler doğrultusunda yorumlanmış olup, tüm çocuk kitapları veya farklı materyaller için genelleme yapılması uygun değildir.

SONUÇ VE ÖNERİ

Bu çalışma, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yayımlanan 21 mahremiyet temalı resimli çocuk kitabını içerik analizi yöntemiyle inceleyerek, eserlerin koruyucu-önleyici eğitim kapasitesini ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

İncelenen eserlerin büyük çoğunluğunun mahremiyeti sadece fiziksel bir "dokunulmazlık" olarak değil; duygusal sınırları, rıza kültürünü ve kişisel alan yönetimini kapsayan bütüncül bir perspektifle ele aldığı görülmüştür. Özellikle duygusal sınırların ve sınır ihlallerine tepki gösterme becerisinin işlenmesi, kitapların çocuğu pasif bir kurban rolünden çıkarıp aktif bir özneye dönüştürmeyi hedeflediğini kanıtlamaktadır. Fiziksel mahremiyet konularında eserlerin oldukça yetkin ve doyurucu içeriğe sahip olduğu saptanmış; ancak çağın en büyük risklerinden biri olan dijital mahremiyet ve çevrimiçi güvenlik temalarının yalnızca tek bir eserde yer alması, literatürdeki en temel içerik açığı olarak tespit edilmiştir. Mahremiyet eğitiminin hikâyelerde ağırlıklı olarak anne-çocuk diyalogu üzerinden şekillendiği, öğretmenin ise güvenli ortam sağlayıcı olarak konumlandırıldığı görülmüştür. Bu durum, kitapların aile içi pedagojik iletişimi destekleyici bir araç olarak işlev gördüğünü göstermektedir. Yazar ve çizerlerin, günümüz çocuklarının dijital dünyadaki varlığını göz önüne alarak; sosyal medya gizliliği, dijital ayak izi ve ekran güvenliği gibi temaları okul öncesi seviyeye uygun şekilde hikâyelerine dâhil etmeleri önerilmektedir.

Yazarlık Katkısı

Birinci yazar çalışmaya %60, ikinci yazar %40 oranında katkı sağlamıştır.

Etik Kurul Beyanı

Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi' nin İKİNCİ BÖLÜM'ünde yer alan Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler sınıflamasına dâhil olmadığı için bu çalışmada etik Kurul izni alınmadığını beyan ederim.

KAYNAKÇA

- Ahn, S. N. (2022). A systematic review of interventions related to body awareness in childhood. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(15), 8900. <https://doi.org/10.3390/ijerph19158900>
- Akdeniz, M. (2023). Ahlak eğitiminde ailenin rolü. *Balıkesir İlahiyat Dergisi*, 18, 209-226. <https://izlik.org/JA97GD44PT>
- Akın, M. H. (2022). Ailede mahremiyet. H. Ş. Albayrak (Ed.). *Tüm yönleriyle mahremiyet* İçinde (ss. 389-403). Ankara: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.
- Akman, K. & Övgün, B. (2022). Devletin gölgesinde dijitalleşmenin dönüştürdüğü mahremiyet. *Amme İdaresi Dergisi*, 55(1), 35-61.
- Alderson, P. (2024). Bodily integrity and autonomy of the youngest children and consent to their healthcare. *Clinical Ethics*, 19(4), 291-296. <https://doi.org/10.1177/14777509231188006>
- Apak, E., Uysal, M. & Erdem, M. (2024). Sosyal çalışmacılarda mahremiyete duyarlılık ölçeğinin geliştirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(47), 775-784. <https://dx.doi.org/10.21550/sosbilder.1438063>
- Arık, E., & Arık, M. B. (2020). Facebook'un dönüşen mahremiyet yaklaşımı: "Gelecek mahremiyettir". *Intermedia International e-Journal*, 7(13), 447-461. <https://izlik.org/JA92WH59ZS>
- Atreya, P. (2024). Teaching children consent skills through the lens of personal boundaries and bodily autonomy. [Master's thesis, University of the Pacific]. University of the Pacific Scholarly Commons. https://scholarlycommons.pacific.edu/uop_etds/4270
- Aydemir, A. (2021). Mahremiyetten rızaya dijital albümler: Instagram örneği. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 0(54), 115-140. <https://doi.org/10.47998/ikad.912140>
- Bayrak Çelik, S. (2020). Mahremiyet ve cinsel eğitiminin önemi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(27), 101-111. <https://doi.org/10.29228/TIDSAD.48020>
- Bell, M. C. (2020). Changing the culture of consent: Teaching young children personal boundaries. [Doctoral dissertation, University of South Florida]. USF Tampa Graduate Theses and Dissertations. <https://digitalcommons.usf.edu/etd/8435>
- Biradar, S., Bhagat, V., Sadiq Aliyu, A., Sohail, S., Muhammed, A., Gamit, V., Patel, A., Parmar, R. & Gamit, K. (2025). A study to assess the effectiveness of role play regarding tactile stimulation on good and bad touch among primary school students at selected school of Surat District. *Journal of Neonatal Surgery*, 14(32S), 3048-3053. <https://jneonatsurg.com/index.php/jns/article/view/7875>
- Birinci, A. (2024). Çocuklara ahlaki değerlerin kazandırılmasında ailenin rolü. M. Başkonak & Ş. Göküş (Ed.). *Din eğitiminde çocuk* İçinde (Bölüm 3, ss. 75-103). İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları.

- Bostan, M. (2024). Erken çocukluk dönemindeki özel gereksinimli bireylerle çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitime ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. [Yayınlanmış Yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Erken Çocuklukta Özel Eğitim Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Brian, R. (2020). *Consent (for kids!): Boundaries, respect, and being in charge of YOU* (Be Smart About Book, Vol. 1). Little, Brown Books for Young Readers.
- Budak, E. (2023). Erken çocukluk döneminde değerler eğitimi bağlamında mahremiyet eğitimi [Yayınlanmış Yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Değerler Eğitimi Bilim Dalı, Sakarya.
- Buitelaar, J. C. (2014). Privacy and narrativity in the internet era. *The Information Society*, 30(4), 266-281. <https://doi.org/10.1080/01972243.2014.915278>
- Büyükalın, F. S. & Harmankaya, T. (2019). Ödüllü resimli çocuk kitaplarında çocuk haklarının incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 48(1), 769-791. <https://izlik.org/JA33EH54SC>
- Chernata, T. (2024). Personal boundaries: Definition, role, and impact on mental health *Personality and Environmental Issues*, 3(1), 24-30. [https://doi.org/10.31652/2786-6033-2024-3\(1\)-24-30](https://doi.org/10.31652/2786-6033-2024-3(1)-24-30)
- Cirillo, E., Zavattaro, C., Gammeri, R., Serra, H., Ricci, R. & Berti, A. (2024). Have I been touched? Subjective and objective aspects of tactile awareness. *Brain Sciences*, 14(7), 653. <https://doi.org/10.3390/brainsci14070653>
- Çakır, S. (2015). 4-6 yaş aralığındaki çocuklara mahremiyet eğitimi verilmesinde din eğitiminin rolü (Sivas örneği). [Yayınlanmış Yüksek lisans tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Çalışkan, H. (2019). Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusunda bilgi düzeylerinin belirlenmesi. [Yayınlanmış Yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Ana Bilim Dalı, Konya.
- Çapar, B. (2022). Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik beden güvenliği eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesi. [Yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çekiç, S. (2021). Sanal dünyada mahremiyet ve özel hayat. *Tevilat: Selçuk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 45-65. <https://doi.org/10.53352/tevilat.993177>
- Dalai, S., Pradhan, P., Naik, M. & Rajamani, S. (2025). Knowledge of good touch and bad touch among children aged 6-12 years in selected schools, Sambalpur, Odisha: The effect of structured teaching program. *Asian Journal of Nursing Education and Research*, 15(2), 103-108. <https://doi.org/10.52711/2349-2996.2025.00020>
- Diler, R. (2020). 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticilerine göre mahremiyet eğitimi ve önemi (Nitel bir analiz). *Eski yeni*, 0(41), 623-652. <https://doi.org/10.37697/eskiyeni.749922>
- Durante, M. (2011). The online construction of personal identity through trust and privacy. *Information*, 2(4), 594-620. <https://doi.org/10.3390/info2040594>
- Duygulu, S. (2019). Sosyal medyada çocuk fotoğrafları paylaşmanın mahremiyet ihlali ve çocuk istismarı açısından değerlendirilmesi. *TRT Akademi*, 4(8), 428-487. <https://izlik.org/JA72DZ73SG>
- Fetullahoğlu, R. N. (2021). Sosyal medyada mahremiyet: X ve Y kuşağı üzerine karşılaştırmalı bir araştırma. [Yayınlanmış Yüksek lisans tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Bursa.
-

- Gönen, M., Uludağ, G., Fındık Tanrıbuyurdu, E. Tüfekçi, E. (2014). 0–3 yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 126-139. <https://izlik.org/JA77FL37CJ>
- Gülüm, İ. V. (2020). *İyileştiren sınırlar: Sağlıklı sınırlar çekmek ve hayır demek üzerine*. Psikonet Yayınları.
- Güner, M. I. & Doğan, O. (2025). Kişisel sınır kavramının gelişiminde psikoterapi alımının rolü. *Karaelmas Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 30-43. <https://doi.org/10.70819/kares.1685578>
- Güneş Özler, N. & Yıldız, G. (2026). Privacy education for young children with neurodevelopmental disabilities: teacher and parent experiences. *Sex Education*, 26(3), 360-375. <https://doi.org/10.1080/14681811.2025.2476147>
- Güneş, A. (2017). Cinsel istismar olgusu ve mahremiyet eğitimi. *İnsan ve Toplum Dergisi*, 7(2), 45-69. <https://doi.org/10.12658/human.society.7.14.M0206>
- Güneş, A. (2025). *Mahremiyet eğitimi: Nezaket ve zerafet için*, (54th ed.). Timaş Yayınları.
- Güven, G., & Sülün, Y. (2012). Bilgisayar destekli öğretimin 8. sınıf fen ve teknoloji dersindeki akademik başarıya ve öğrencilerin derse karşı tutumlarına etkisi. *Journal of Turkish Science Education*, 9(1), 68-79. <https://mail.tused.org/index.php/tused/article/view/421>
- Güzelyurt, T. (2020). Okul öncesi dönemde cinsel eğitim ve cinsel istismar: Çocuk kitaplarına yönelik bir inceleme. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 4(1), 54-69. <https://izlik.org/JA24CJ69RX>
- Holly (Teach Starter). (y. t.). *Age-appropriate books that teach kids about consent and body boundaries*. Teach Starter. Retrieved July 20, 2025. <https://www.teachstarter.com/us/blog/books-that-teach-kids-about-consent-and-body-boundaries/> (20.07.2025).
- International Federation of Social Workers. (2018). Global social work statement of ethical principles. International Federation of Social Workers. <https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/> (Erişim Tarihi: 27.07.2025).
- İder, S. & Tavukçuoğlu, M. (2023). Mahremiyet eğitiminde bir ihtiyaç analizi: Anne/baba eğitim. *Akif*, 53(1), 21-40. <https://doi.org/10.51121/akif.2023.30>
- İpek, N. (2020). İslam'ın mahremiyet algısı ışığında mahremiyet eğitiminin çocuk cinsel istismarını önlemedeki rolü. [Yayımlanmış Yüksek lisans tezi]. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- İşler, A. (2025). 3–6 yaş çocuğa sahip ebeveynler için mahremiyet eğitimi farkındalık ölçeğinin geliştirilmesi. [Yayımlanmış Yüksek lisans tezi]. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı, Sivas.
- Johansson, C., Åberg, M. & Hedlin, M. (2020). Touch the children, or please don't- Preschool teachers' approach to touch. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 65(2), 288-301. <https://doi.org/10.1080/00313831.2019.1705893>
- Karagöz, B. (2018). Resimli çocuk kitaplarında gözden kaçan bir alan: İletişim sorunsalı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(68), 1765-1787. <https://doi.org/10.17755/esosder.420416>
- Karagülle, A. E. (2015). Günümüzde değişen mahremiyet algısının sosyal ağlar bağlamında incelenmesi. [Yayımlanmış Yüksek lisans tezi]. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Karakuzu, S. (2023). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde mahremiyet eğitimi. [Yayımlanmış Yüksek lisans tezi]. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Sivas.
- Karşlı, B. & Aycan, S. (2020). Instagram ve mahremiyet: Dindar muhafazakâr kadınların paylaşımları örneği. *Turkish Academic Research Review*, 5(2), 245-266. <https://doi.org/10.30622/tarr.725695>
- Keklik, M. (2024). Okul öncesi öğretmenlerinin cinsel eğitime yönelik görüşleri ve cinsel eğitimde kullandıkları materyallerin incelenmesi. [Yayımlanmış Yüksek lisans tezi]. Doğu Akdeniz Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs.
- Kernberg, O. F. (1974). Contrasting viewpoints regarding the nature and psychoanalytic treatment of narcissistic personalities: A preliminary communication. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 22(2), 255-267. <https://doi.org/10.1177/000306517402200202>
- Kılıç, D. (2024). Çevrim içi mahremiyet endişelerinin kullanıcı davranışları üzerindeki etkisi: Mahremiyet endişelerinin ve veri ihlali olaylarının kullanıcıların çevrim içi satın alma davranışlarını nasıl etkilediğine yönelik bir araştırma. [Yayımlanmış Yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Koçoğlu, E. & Avcı, Y. E. (2022). Okul müdürlerinin görüşleri doğrultusunda Türkiye’de mahremiyet eğitimi [Privacy education in Turkey based on school principals’ views]. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(54), 385-409. <https://doi.org/10.9779/pauefd.963546>
- Kuzgun, H. Ş. (2024). Ailede çocuğun mahremiyet eğitiminin ebeveyn görüşleri açısından incelenmesi. [Yayımlanmış Yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Samsun.
- Liashch, O. & Pedorenko, V. (2023). Ecology of personal boundaries among youth. *Personality and Environmental Issues*, 3(3), 16-23. [https://doi.org/10.31652/2786-6033-2023-1\(3\)-16-23](https://doi.org/10.31652/2786-6033-2023-1(3)-16-23)
- Linkewich, D., Martinovich, V. V. A., Rinaldi, C. M., Howe, N. & Gokiart, R. (2021). Parental autonomy support in relation to preschool aged children’s behavior: Examining positive guidance, negative control, and responsiveness. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 26(3), 810-822. <https://doi.org/10.1177/1359104521999762>
- Livingstone, S. (2006). Children's privacy online: Experimenting with boundaries within and beyond the family. R. Kraut, M. Brynin, & S. Kiesler (Eds.) In *Computers, phones, and the internet: Domesticating information technology* (pp. 128-144). Oxford Academic. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195312805.003.0010>
- Lu, Z., Qu, G., & Liu, Z. (2018). A survey on recent advances in vehicular network security, trust, and privacy. *IEEE Transactions on Intelligent Transportation Systems*, 20(2), 760-776. <https://doi.org/10.1109/TITS.2018.2818888>
- Martı, H., Tuncel, Z. & Ezerbolatoğlu, U. (2020). *Sorularla mahremiyet bilinci*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Miles, M. B., Huberman, A. M. & Saldaña, J. (2014). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook*, (3. Baskı). SAGE Publications.
-

- Millar, C. (2021, June 2). *Teaching consent to toddlers: 'I'm happy we're starting to have this conversation'*. The Guardian. Retrieved July 27, 2025, from <https://www.theguardian.com/books/2021/jun/02/teaching-consent-to-toddlers-im-happy-were-starting-to-have-this-conversation> (Erişim Tarihi: 27.07.2025).
- Miltenberger, R. G. & Hanratty, L. (2013). Teaching sexual abuse prevention skills to children. In D. S. Bromberg & W. T. O'Donohue (Eds.), *Handbook of child and adolescent sexuality: Developmental and forensic psychology* (pp. 419-447). Elsevier Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-387759-8.00017-9>
- Moore, C., Mealiea, J., Garon, N. & Povinelli, D. J. (2007). The development of body self-awareness. *Infancy*, 11(2), 157-174. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7078.2007.tb00220.x>
- Mücahit, M. (2023). *Ailede mahremiyet eğitimi*. İstanbul: Dem Yayınları.
- NASW. (2021). NASW code of ethics. National Association of Social Workers. <https://www.socialworkers.org/About/Ethics/Code-of-Ethics> (Erişim Tarihi: 27.07.2025).
- Öcal, H. (2021). Zihinsel yetersizliği olan çocukların ebeveynlerine verilen mahremiyet eğitiminin ebeveynlerin bilişsel ve duyuşsal özellikleri ile becerilerine etkisinin incelenmesi. [Yayımlanmış Yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Özaslan, H. & Gültekin Akduman, G. (2018). Ailelerin mahremiyet eğitimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. In *Proceedings of the 2nd International Symposium on Innovative Approaches in Scientific Studies* (Vol. 3, pp. 1363-1369). Samsun, Türkiye: SETSCI Conference Proceedings.
- Öztürk, G. M. & Feyman Gök, N. (2021). Erken çocukluk dönemine ait resimli çocuk kitaplarında cinsel eğitim unsurlarının incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(2), 403-419. <https://doi.org/10.33308/26674874.2021352293>
- Popp, N. (1993). The concept and phenomenon of psychological boundaries from a dialectical perspective: an empirical exploration. [Yayımlanmış Yüksek lisans tezi]. Harvard Graduate School of Education, Cambridge, MA.
- Ryder, R. G. & Bartle, S. (1991). Boundaries as distance regulators in personal relationships. *Family Process*, 30(4), 393-406. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.1991.00393.x>
- Saluja, S., Croy, I., & Stevenson, R. J. (2024). The functions of human touch: An integrative review. *Journal of Nonverbal Behavior*, 48(3), 387-417. <https://doi.org/10.1007/s10919-024-00464-x>
- Scolnik, D., Atkinson, V., Hadi, M., Caulfeild, J. & Young, N. L. (2003). Words used by children and their primary caregivers for private body parts and functions. *CMAJ: Canadian Medical Association Journal*, 169(12), 1275-1279. <https://www.cmaj.ca/content/169/12/1275>
- Shahbaztabar, A., Ziaei, T., Khoori, E., Tatari, M. & Kenny, M. C. (2024). Iranian parent-child agreement on private body part names. *Sexuality Research and Social Policy*, 21(3), 827-835. <https://doi.org/10.1007/s13178-024-00933-4>
- Smirni, D., Smirni, P., Carotenuto, M., Parisi, L., Quattrosi, G. & Roccella, M. (2019). Noli me tangere: Social touch, tactile defensiveness, and communication in neurodevelopmental disorders. *Brain Sciences*, 9(12), 368. <https://doi.org/10.3390/brainsci9120368>
- Şen, S. (2023). Çocuğun mahremiyet eğitiminde ailenin rolü ve önemi. *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 14-32. <https://doi.org/10.58201/utsobilder.1404141>

- Şimşek, E. (2023). Dijital mahremiyet: Z kuşağının mahremiyet algısının, benlik sunumu inşasındaki rolüne ilişkin bir analiz. [Yayınlanmış Yüksek lisans tezi]. Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tarhan, N. (2021, Temmuz 7). *Çocuğa mahremiyet ve sosyal sınırlar nasıl anlatılmalı?* Üsküdar Üniversitesi. <https://uskudar.edu.tr/tr/icerik/6912/cocuga-mahremiyet-ve-sosyal-sinirlar-nasil-anlatilmali> (Erişim Tarihi: 27 Temmuz 2025).
- Tarhan, N. (2023, Mayıs 12). *Mahremiyet ilk 6 yılda öğretilmeli.* Üsküdar Üniversitesi. <https://www.haberturk.com/mahremiyet-ilk-6-yilda-ogretilmeli-3587858> (Erişim Tarihi: 23 Ağustos 2025).
- Tozduman Yaralı, K. & Ateş, R. C. (2023). Resimli çocuk kitaplarında mahremiyet eğitime ilişkin unsurların incelenmesi. *Journal of Children's Literature and Language Education*, 6(2), 102-121. . <https://doi.org/10.47935/ceded.1314021>
- Tutty, L. M. (2014, May). *Child sexual abuse prevention & education: Best practices & children's voices.* Paper presented at the Minister's Forum on Child Sexual Abuse, Calgary, AB.
- Türkyılmaz, Z. (2019). 3-6 yaş grubu çocuğu olan ebeveynlerin mahremiyet eğitime dair bilgilerinin incelenmesi (Üsküdar örneği). [Yayınlanmış Yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, İstanbul.
- Ünlüer, E. & İnan, R. (2021). Okul öncesi öğretmen adaylarının cinsel eğitim hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(2), 377-397. <http://doi.org/10.33400/kuje.908351>
- Volkova, M. S., Silivonenko, A. A. & Fialkina, L. V. (2022). The importance of developing healthy personal boundaries of students for building a sustainable work-life balance. *Vestnik of Samara State Technical University. Psychological and Pedagogical Sciences*, 19(3), 23-34. <https://doi.org/10.17673/vsgtu-pps.2022.3.2>
- Wang, H., Jiang, X. & Kambourakis, G. (2015). Special issue on security, privacy and trust in network-based big data. *Information Sciences*, 318, 48-50. <https://doi.org/10.1016/j.ins.2015.05.040>
- Watson, A. & Lupton, D. (2021). Tactics, affects and agencies in digital privacy narratives: A story completion study. *Online Information Review*, 45(1), 138-156. <https://doi.org/10.1108/OIR-05-2020-0174>
- Wright, A. (2019, May 29). *Age-appropriate children's books that teach about boundaries and consent.* Evergreen Counseling. Retrieved July 21, 2025, from <https://www.evergreencounseling.com/blog/age-appropriate-childrens-books-that-teach-about-boundaries-and-consent> (Erişim Tarihi: 21.07.2025).
- Yalçın, H., Erkoç, E. & Şişman, S. (2023). Ebeveynlerin cinsel gelişim ve mahremiyet eğitimi konusundaki görüşleri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 545-560. <https://izlik.org/JA28XE55DZ>
- Yazıcı, D.N., Yıldız, C. & Durmuşoğlu, M.C. (2018). Erken çocukluk dönemi resimli çocuk kitaplarının eğitsel özelliklerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1196-1209. <https://izlik.org/JA45FF82TY>
- Yolcuoğlu, İ. G. (2010). Çocukların ihmal-istismara uğramasında aile ve çocuklara yönelik risk faktörleri ve sosyal hizmet müdahalesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(1), 73-83. <https://izlik.org/JA67YM95NX>
-

Yüksel, M. (2003). Modernleşme ve mahremiyet. *Kültür ve İletişim*, 6(1)(11), 75-108.
<https://izlik.org/JA68FC78UY>

EKLER**EK-1: Mahremiyet Kriteri Formu**

Kişisel Alan ve Sınır Kavramı	Kişisel Alan	Fiziksel alanımı tanıyorum ve koruyabiliyorum.	
		Kişisel alanın farklı kültürlerdeki anlamlarını biliyorum	
	Sınırların Belirlenmesi	Duygusal sınırlarımı tanımlayabiliyorum.	
		Fiziksel sınırlarımı koruyabiliyorum.	
		Sınır ihlallerine karşı bilinçliyim ve gerektiğinde tepki gösterebiliyorum.	
	Gizlilik ve Rıza	Kişisel bilgilerimi kimlerle paylaşacağımı seçebiliyorum.	
		Rıza kültürünü anlamış ve hayatımda uyguluyorum.	
Mahremiyet Eğitimi	Banyo ve Tuvalet Eğitimi	Banyo sırasında mahremiyeti koruyorum.	
		Yaşıma uygun tuvalet alışkanlıklarını biliyorum.	
	Cinsel Eğitim ve Farkındalık	Cinsel organlarımın mahremiyetine saygı duyulması gerektiğini biliyorum.	
		Cinsiyet farkındalığı ve bireysel sınırlar konusunda bilinçliyim.	
	Giyinme Eğitimi	Giyinirken ve soyunurken gizlilik bilincini uyguluyorum.	
		Giyim ve soyunma için uygun ortamları seçiyorum.	
	Ebeveyn Rolü ve Destek	Ebeveynlerin mahremiyet bilinci oluşturmadaki etkisini anlıyorum.	
		Bireysel kararlarımı ebeveynlerim tarafından saygı duyulduğunu hissediyorum.	

Sosyal Medya ve Dijital Güvenlik	Sosyal Medya Mahremiyeti	Kişisel bilgilerimi sosyal medyada koruyorum.	
		Görsellerimi ve paylaşımlarımı gizlilik ilkelerine uygun şekilde yönetiyorum.	
	Sanal Güvenlik	Güçlü şifreler kullanıyor ve hesaplarımı koruyorum.	
Güvenlik ve koruma Bilinci	Kişisel Güvenlik Bilgisi	Acil durumlarda nasıl davranacağımı biliyorum.	
		Güvenli bölgelere nasıl ulaşacağımı biliyorum.	
	Güvenli İletişim	Tanımadığım insanlarla iletişim kurmaktan kaçınıyorum.	
	İyi ve Kötü Dokunma Ayrımı	Fiziksel temas sınırlarımın farkındayım.	
		Dokunma türlerini güvenilir kişilerle ilişkilendirebiliyorum.	
	Güvenilir Kişi ve Bilgiler	Güvenilir kişilere ulaşabiliyor ve paylaşım sınırlarımı biliyorum.	
Mahremiyet Farkındalığı ve Sosyal Sorumluluk	Özel Alan Tanımlama	Ortak ve bireysel alanlar arasındaki farkı biliyorum.	
		Sosyal durumlara göre mahremiyet ayarlarını yapabiliyorum.	
	Rızaya Dayalı İlişkiler	Ortak karar alma kültürünü geliştirme konusunda bilinçliyim.	
		Rızanın olmadığı durumlarda geri çekilme becerisine sahibim.	
	Empati ve Duygusal İfade	Başkalarının sınırlarına saygı duyuyorum.	
		Duygularımı doğru yöntemlerle ifade edebiliyorum.	
Ahlak ve Değer Yargıları	Ahlaki Değerler ve Gizlilik Anlayışı	Toplumsal ve bireysel değerler arasında denge kurabiliyorum.	
		İyi ve kötü sınırları ayırt edebiliyorum.	

	Sosyal Sorumluluk	Başkalarının mahremiyetine saygı duyuyorum	
Aile içi ve Güvenli İletişim	Aile içi iletişim ve Destek	Ailemden mahremiyet konularında destek alabiliyorum.	
		Güvenli bir iletişim alanında kendimi ifade edebiliyorum.	
Zihinsel Mahremiyet	Dijital Dünyada Zihinsel Mahremiyet	Dijital içeriklerden bilişsel olarak korunuyorum.	
	Zihinsel Mahremiyet Eğitimi ve Farkındalık	Bilgi işleme ve paylaşma sınırlarını biliyorum.	
Mekânsal Mahremiyet	Kendi Odalarının Gizliliği	Kendi alanımı yönetme hakkına sahibim.	
	Başkalarının Alanlarına Saygı	Diğer bireylerin mahremiyetine saygı gösteriyorum.	
	Yakın Fiziksel Çevrenin korunması	Toplu alanlarda bireysel mahremiyetimi koruyabiliyorum.	
Yardım Alma Hakkı	Yardım İsteme Hakkı	Gerektiğinde yardım istemekten çekinmiyorum.	
		Acil durumlarda güvenilir yetişkinlere ulaşabiliyorum.	

EK-2. İncelen Kitaplar, Yazarlar ve Baskı Yılları

İNCELENEN KİTAPLAR	YAZARLAR	BASKI YILI
Bu Vücut Benim Ben Ne Dersem O Olur	Jayneen Sanders	2019
Sır Versem Saklar mısın?	Jennifer Moore-Mallinos	2008
Bu Benim Bedenim	Hatice Kübra Tongar	2022
Mahremiyet Bilinci	Zehra Tuncer Huriye Martı	2024
Kırmızı Çizgi	Samar Mahfouz Barraç	2017
Ben Herkesle Gitmem ki	Dagmar Geisler	2022
Çağlar Tanımadığı İnsanlarla Bir Yere Gitmez	Cristian Tielmann	2011
Benim Adım Nele: Nele Diyor ki Yabancılarla Hiçbir Yere Gitmem	Usch Luhn	2016
Bedenim Bana Ait	Pro Familia	2014
Sana Bir Sır Vereceğim	Dilek Cesur	2022
Benim Özelim	Gülsüm Mahdiyev Kevser Tozduman Yaralı	2022
Bu Beden Benim	Ayşen Oy	2020
Ada Yabancılarla Bir Yere Gitmez	Anna Wagenhoff	2023
Hüso ve Mahremiyet Eğitimi	Nazlı Aysu Şen Anıl Şen	2019
Kendimizi Tanıyoruz Hayır Demeyi Öğreniyoruz	Ayşen Oy	2018
Bal Yanaklar İçin Mahremiyet Kitabı	Saniye Bencik Kangal	2023
İnci Yabancılarla Gitmez	Anna Wagenhoff	2017
Elif Asla Yabancılarla Gitmez	Liane Scheider	2017
Çağlar Hayır Demeyi öğreniyor	Christian Tielman	2018
Benim Bedenim	Fatih Reşit Civelekoğlu	2025
Benim Özelim	Fatih Reşit Civelekoğlu	2025